

دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی
دانشکده پرستاری و مامایی بجنورد

دفترچه راهنمای آموزشی پرسپتور

بهار 92

تهیه کنندگان:

مریم مدی نشاط - محبوبه طباطبایی چهر
(اعضای هیئت علمی)

تنظیم و ویرایش:

منصوره اسفیدانی

فهرست

صفحه	عنوان	R
2	مقدمه	1
2	منتور و پرسپتور- شباهتها و تفاوتها	2
3	نقشها و توانمندیهای مطلوب یک پرسپتور	3
4	شرایط لازم برای اخذ نقش پرسپیتوری	4
5	فواید پرسپیتوری برای پرستار بالینی	5
6	وظایف پرسپتور	6
7	شاخص‌های یادگیری دانشجو در مجموعه‌های بالینی	7
8	چالشهای پرسپتور	
9	گزارش اجرای برنامه بالینی	8
10	پرسشنامه مصاحبه با بیمار	9
11	فرم ارزشیابی حرفه ای	10

ارتباط نزدیک بین صلاحیت بالینی و کیفیت مراقبت باعث شده است تا صلاحیت بالینی در حرفه پرستاران به عنوان یک موضوع مهم از جایگاه منحصر به فردی برخوردار باشد. بهره گیری از پرستاران بالینی ماهر و با تجربه در امر آموزش دانشجویان پرستاری با عنوان پرسپتورشیپ، افق تازه ای را در یادگیری بالینی می گشاید. نتایج بسیاری مطالعات نشان داده با توجه به اینکه هدف آموزش پرستاری ارتقا سطح عملکرد و مهارت دانشجویان پرستاری و آماده سازی آنان برای ارائه خدمات با کیفیت بیشتر است، می توان اظهار داشت: که مدل پرسپتورشیپ در مقایسه با مدل آموزش معمول، در راستای سطح صلاحیت بالینی دانشجویان پرستاری موثرتر است.

منتور و پرسپتور، شباهتها و تفاوتها

اگرچه منتوریگری و پرسپتوریگری هر دو نقشهای حمایتی داشته و دارای مفاهیم پایه یکسان و مشترک میباشند، این دو را در یک راستا و بر روی یک طیف در نظر نمیگیرند. وجود برخی ویژگیهای متفاوت در هر یک از آنها، میتواند جایگاه این دو را از یکدیگر، در عمل تفکیک نماید. بعنوان مثال از تفاوتهای بارز این دو میتوان به طول دوره ارتباطی آنها اشاره کرد. ارتباط متقابل در رابطه پرسپتوریگری معمولاً کوتاهتر بوده و بیشتر بر جنبه آموزشی این ارتباط تأکید دارد و معمولاً طول این مدت به اندازه یک دوره یا گردش بالینی دانشجو میباشد. رابطه منتوریگری معمولاً طولانیتر بوده و در موارد برنامه ریزی نشده و غیر ساختارمند میتواند برای مدت نامحدود حتی تا پایان عمر حرفهای شخص ادامه یابد و ممکن است تنها بر جنبه آموزش تمرکز نداشته باشد نقش مشورتی و مشاوره ایی.

منتور عمدتاً نقش نظارتی آموزشی نداشته و خود را درگیر در اموری نظیر ارزشیابی دانشجو نمیکند. همچنین منتور علیرغم اینکه معمولاً شخص با تجربه تری است ولی الزاماً از یک سطح آکادمیک بالاتر برخوردار نبوده و بر خلاف نقش ناظری، نوعی برابری در ارتباط با دانشجو دارد. ممکن است در انواع ساختارمند منتوریگری، این ارتباط هر چند طولانی تر، برای یک دوره مشخص زمانی ترتیب داده شود ولی در هر صورت منتور بیشتر یک نقش مشورتی دارد، در حالیکه نقش آموزشی و نظارتی در پرسپتور برجسته تر میباشد.

پرسپتور با یک گروه کوچک از دانشجویان یا بصورت فردی با هر دانشجو کار کرده و بعنوان معلم، الگو، و ارزشیابی کننده عمل میکند و بطور همزمان پل ارتباطی بین دروس نظری و عملکرد حرفهای را در کلیه علوم پزشکی برقرار میکند. بدین ترتیب پرسپتور مدرس حرفه ایی در علوم پزشکی است که دانشجویان خود را برای یادگیری نقشها و مسئولیتهایشان، در حیطه خاص فعالیت پزشکی و در مدت زمان محدودی همراهی می نماید. به عبارت دیگر پرسپتور ارتباط نزدیکتر و مداومتری با دانشجوی خود داشته، همواره در فعالیتهای آموزشی دوره در کنار وی همچون سایه میباشد. علیرغم تفاوتهای ذکر شده، این دو بشکل طیف در امتداد یکدیگر بوده و در طول یک برنامه آموزشی می تواند بطور طولی

و متوالی بکار گرفته شود. بطور مثال می توان نمونه های واقعی پرسپتور و منتور را در برنامه آموزشی پزشکی عمومی ، مناسب مدرسین دوره کارآموزی و کارورزی بالینی دانست.

نقشها و توانمندیهای مطلوب یک پرسپتور

با توجه به تعاریفی که از پرسپتور در بالا ارائه شد می توان وظایف اصلی یک پرسپتور را در چهار بخش ذیل تعریف نمود:

• اطمینان یافتن از اینکه دانشجویان در فرصتهای یادگیری مناسب شرکت میکنند.

• پایش و سنجش پیشرفت دانشجو

• ارائه بازخورد به هنگام به دانشجویان

• ایجاد یک جو یادگیری مثبت

همچنان که از وظایف فوق می توان استنباط نمود، پرسپتور علاوه بر نقشهای آموزشی معمول سایر مدرسین ، نوعی نقش مدیریت آموزشی را نیز با خود داشته و موظف است دانشجویان را تا دستیابی / عدم دستیابی به اهداف آموزشی از نزدیک همراهی نماید . پرسپتور موظف است، تلاش نماید تا با آشنا سازی دانشجویان در زمینه فرصتهای یادگیری متنوع بخش بالینی ، آنها را در موقعیتهای یادگیری مطلوب قرار دهد، تا دستیابی دانشجویان به اهداف آموزشی ،بیش از پیش تسهیل شود. این تلاش در برنامه های آموزشی متنوع ، جایگاههای آموزشی مختلف وحتى محتوا وموضوعات آموزشی متفاوت ، ممکن است فعالیتهای متفاوتی را طلب نماید، لیکن در تمام این موقعیتهای می توان ، توانمندیهای مطلوب یک پرسپتور آموزشی را در چهار بخش مهارتهای ارتباطی، تحلیل دقیق، تبحر در تدریس ، ایجاد انگیزه در یادگیرنده، بشرح ذیل تعریف نمود.:

۱- مهارتهای ارتباطی : پرسپتور باید بتواند

- دانش وسیعی را که در اختیار دارد به نمایش بگذارد،
- مبنای تصمیمگیریها و اقدامات خود را توضیح دهد،
- سؤالات دانشجویان را به وضوح و با دقت پاسخ گوید،
- نسبت به نظرات و عقاید متضاد باروی گشاده برخورد کند،
- اطلاعات را با مفاهیم وسیعتری ارتباط دهد،

• اهداف و انتظارات را به طور واضح منتقل کند،

• توجه دانشجو را جلب نماید،

• و یادگیری را خوشایند کند.

۲- تحلیل دقیق پرسپتور باید بتواند

• ارزیابی صحیح از دانش، نگرش، و مهارت دانشجویان داشته باشد،

• بطور مستقیم دانشجو را تحت نظر داشته باشد،

• باز خوردهای اثر بخش ارائه نماید،

• و ارزشیابیهای عادلانه و خردمندانه‌ای انجام دهد.

۳- تبصر در تدریس: پرسپتور باید بتواند

• الگوی مناسب و اثر بخشی ارائه دهد،

• تعامل ماهرانه‌ای را با بیمار به نمایش بگذارد،

• در ارتباط با موضوع، ایجاد علاقه نماید،

• اطلاعات را به وضوح و بصورت سازماندهی شده ارائه نماید،

• تجارب یادگیری را سازماندهی و کنترل نماید،

• بین مسئولیتهای تدریس و کاربالینی خود تعادل برقرار نماید،

• مسئولیت مناسبی به دانشجو واگذار نماید.

۴- ایجاد انگیزه در یادگیرنده: پرسپتور باید بتواند

• بر روی حل مسئله تأکید نماید،

• موارد خاص بیماری را به مبانی و اصول عمومی تبدیل نماید،

• شرکت فعال یادگیرنده را تقویت نماید،

• در مورد تدریس و همچنین مراقبت از بیمار از خود اشتیاق و علاقه نشان دهد،

• و یک رابطه حمایتی با دانشجوی خود برقرار نماید

شرایط لازم برای اخذ نقش پرسپتوری

- اشتیاق برای کارشان

- رفتار دست یافتنی، نزدیک و دوستانه

- توانایی تأمین بازخوردهای سوق دهنده به دانشجویان

- صبر و تحمل

- قدرت تسهیل تجارب یادگیری

- قدرت ترسیم فن و مهارت بالینی در محیط بالین

- قدرت ارزیابی دانش و تکامل مهارت دانشجویان

- قدرت تشویق دانشجویان برای خود جهت دهی آنها برای یادگیری

- قدرت تشویق دانشجویان برای نمایش خلاقیت در عملکردشان

- آشنایی با اهداف یادگیری واحد

- آشنایی با اصول یادگیری بزرگسالان

- توانایی ارتقاء حرفه ای گری

- توانایی اینکه به عنوان یک الگوی برای دانشجویان باشند

- قدرت توصیف و تأمل روی دانش و مهارت های حرفه ای خود

فواید پرسپکتوری برای پرستار بالینی

- تکامل حرفه ای، افزایش پایه دانش فردی، محرک حرفه ای، احساس کارآمدی احساس رضایتمندی، در فردی که بعنوان مربی انتخاب می شود.
- از مزایای دیگر مربی گری، امکان آموختن از دانشجویان، نیز می باشد.
- مربی ها دارای قدرتی هستند که تجربه یادگیری دانشجویان را ارتقاء می دهند. از جمله: مهارت های بین فردی خوب، اشتیاق و جانبداری از حرفه شان، دانش حرفه ای و عمومی، مهارت های بالینی.
- معمولاً دانشجویان بر این اعتقادند که اگر یک مربی از بخش بالین مهارت های ضروری را به آنها بگوید و تجربه یادگیری مطلوب را برایشان فراهم آورد، یادگیری بهتر صورت می پذیرد. لذت بردن از پرسپکتور بود
- احساس مفید بودن و شانس دادن نیروی مجدد تازه به خود
- احساس تجدید حیات در کار
- دریافت واکنش مثبت از گیرندگان مراقبت

- افزایش اعتماد بنفس و اطمینان
- حمایت و تقویت حرفه
- کمک به شکل دادن نسل بعدی افراد حرفه‌ای
- افزایش تعامل و شناسایی سایر پرسپتورها و همکاران
- افزایش تعامل و شناسایی موسسات آموزشی
- برقراری تعادل در ارتباطات آموزشگاهی-بالینی
- یادگیری و یادگیری مجدد از پرسپتی‌ها و خودآموزی آنها
- یادگیری درباره پرسپتوری از طریق برنامه‌های توسعه و مهارت آموزی پرسپتور
- تکمیل نیازهای تکاملی خود که می‌تواند به عملکرد خوبی منجر شود
- قرار گرفتن در معرض الگوهای تفکر، دانش و دیدگاه‌های نو و متفاوت

وظایف پرسپتورها:

- ۱- برنامه ریزی آموزشی بخش.
- ۲- هماهنگی با مدیرگروه یا رئیس بخش مربوطه جهت تنظیم برنامه آموزشی در بخش مربوطه .
- ۳- اطمینان یافتن از اینکه زمان لازم برای مصاحبه با دانشجویان بمنظور ارزیابی نیازهای یادگیری آنها، لحاظ گردد.
- ۴- در صورت امکان، تهیه یک کتابچه گزارش کار از یادگیری
- ۵- با کمک دانشجویان پیامدها و شایستگی های نهایی که باید در انتهای کار کسب شوند، را تعیین نماید.
- ۶- زمانی را برای مشاهده دانشجویان هنگام اجرای مهارت های جدید برای اولین بار و هنگام اجرای مهارت هایی که جدیداً آموخته اند، را در نظر بگیرد.
- ۷- کاربرد یادگیری مبتنی بر تحقیق یا حل مشکل را در رابطه با موقعیت های پیش آمده تشویق کند، نه اینکه فقط اطلاعات حقیقی را به آنها انتقال دهد
- ۸- فرصت های یادگیری را به گونه ای فراهم آورد که دانشجویان مهارت ها و دانش سایر درمانگرهای متخصص را نیز تجربه نمایند.
- ۹- به دانشجویان زمان کافی را برای اجرای تجارب یادگیری بصورت عملی اجازه دهد.
- ۱۰- زمینه را برای دانشجو در کار کردن با سایر اعضای تیم مراقبتی فراهم آورده تا بتواند برای او یک مراقبت جامع را ترسیم نماید.

۱۱- زمانی را برای تأمل، بازخورد و پایش پیشرفت دانشجویان لحاظ نماید.

۱۲- مطمئن گردد که دانشجویان بازخورد مثبت سازنده را همراه با پیشنهادهای لازم برای اینکه چگونه در آینده پیشرفت خود را ارتقاء بخشند، دریافت نموده اند.

۱۳- از دانشجویان بازخوردهای ارزشیابی کننده را در انتهای دوره کار عملی دریافت کند.

۱۴- انجام امتحان پایان دوره.

۱۵- ارسال نمرات به آموزش دانشکده.

۱۶- گزارش اجرای برنامه آموزش بخش بطور مرتب به دانشکده پرستاری و مامایی (در فرم "گزارش اجرای برنامه آموزشی بخش مربوطه")

۱۷- دریافت ارزشیابی بخش از دبیرخانه اصلاحات و ارائه آن به اساتید آموزش دهنده.

شاخص‌های یادگیری دانشجو در مجموعه‌های بالینی

رفتارهایی که نشان‌دهنده آن است که دانشجو مطلب را گرفته است:

- ارائه جامع متمرکز بر تاریخچه و فیزیک
- اتخاذ تصمیم بدون تناقض و ماهرانه
- توسعه و بکارگیری برنامه مستدل
- برقراری ارتباط بین فردی با بیمار از طریق مراقبت
- رفتار سازماندهی شده، مستقل و از نظر زمانی کارآمد
- داشتن اطمینان به خود اما دانش محدود، درخواست کمک کردن
- داشتن دیدگاه کل نگر به مراقبت شامل: بهبود سلامت و پیشگیری از بیماری
- چارت کردن و ارائه شفاهی مختصر و مفید

رفتارهای "پرچم قرمز":

- - مردد بودن، دلواپسی، حالت تدافعی و غیردانشگاهی
- - داشتن ارتباط غیر راحت با بیمار و گم کردن سرنخها
- - ارائه با تاکید کم بر تاریخچه و فیزیک بیمار، همراه با داده‌های ناکامل زیادی
- - انجام معاینه فیزیکی ضعیف و نامناسب
- - ناتوان در ارائه دلایل کافی برای تشخیص
- - عدم توانایی در اولویت بندی مشکلات بیمار
- - ناتوانی در خلق برنامه‌ها بطور مستقل
- - فراموش کردن فرصت‌های آموزش بهداشت و پیشگیری از بیماری‌ها در برنامه
- - عدم اطمینان در بررسی دستورات
- - ناتوانی در چارت کردن و ارائه گزارشات بصورت واضح

چالش‌هایی که ممکن است پرسپورها در نقش پرسپوری خود تجربه نمایند و راهبردهای پیشنهادی

چالش‌ها	راهبردها
<p>تعارضات</p> <p>فرسودگی پرسپتور ایفای نقش نامناسب</p>	 <p>مهارت آموزی و توسعه پرسپتور فرایند انتخابی پاداش و به رسمیت شناختن برای جبران تقلیل یا کاهش حجم کار تکنیک‌های مدیریت استرس حمایت از طرف همکاران آموزشی و دیگران</p>
<p>تعارضات</p> <p>عدم احساس اطمینان از نقش آموزشی (ارزیابی نیازهای یادگیری، یاددهی و یادگیری، ارزشیابی) حجم کار زیاد و نیز کمبود شدید وقت برای پرسپتورشیپ</p>	<p>مهارت آموزی و توسعه پرسپتور حمایت از طرف همکاران آموزشی و سایرین اثربخشی پرسپتور انتخاب فرایند مهارت آموزی و توسعه پرسپتور کم کردن حجم کار جلسه مهارت آموزی پرسپتور برای تمام همکاران</p>
<p>تعارضات</p> <p>همکاران غیرحاملی، بی میل، بی تفاوت تعارضات شخصیتی، ضعف در جفت و جور شدن</p>	<p>جلسه مهارت آموزی پرسپتور برای تمام همکاران انتخاب فرایند آموزش، مدیریت مجدد موقعیت‌های پیچیده</p>
<p>تشکیلات (سازمان)</p> <p>حمایتی نبودن فرهنگ سازمان ناسازگاری با سایر برنامه‌های توسعه‌ای عدم دریافت پاداش، عدم درک فایده یا نتیجه کار</p>	<p>برنامه‌ریزی و اجرا برنامه‌ریزی و اجرا دادن پاداش و به رسمیت شناختن</p>
<p>ارتباط</p> <p>مهارت‌های ارتباطی غیرموثر/محدود (در پرسپتور یا پرسپتی) فقدان شفافیت در انتظارات و نقش‌ها بین پرسپتور و پرسپتی مدیریت زمان ممکن است لازم باشد تا پرسپتور ساعات طولانی‌تری کار کند</p>	<p>مهارت آموزی و توسعه پرسپتور انتخاب فرایند مهارت آموزی و توسعه پرسپتور مهارت آموزی و توسعه پرسپتور (زمانبندی کارآمد) دادن پاداش و به رسمیت شناختن برای جبران</p>
<p>عدم اطمینان از چگونگی مواجه شدن با پرسپتی</p> <ul style="list-style-type: none"> - ناتوانی در سازماندهی و انجام کارها - عدم درک اهمیت موقعیتی - سوالات بی اندازه - همسو نبودن عملکردها با دستورات شما - خیلی آهسته یا خیلی سریع کار کردن - نامناسب بودن ظاهر شخصی یا عادات - اشکال در بکارگیری تئوری در زمینه عملی 	<p>پیشگیری و مدیریت مشکلات یادگیری از طریق وب کارایی پرسپتور (خود ارزیابی و سایر اقدامات برای ارزیابی تکنیک‌های مورد استفاده در ارتباط، یاددهی و یادگیری)</p>

پرسشنامه مصاحبه با بیمار

پرستاتور مربوطه:

محل کارآموزی:

رشته و ورودی:

نام دانشجو:

مشاهده نشد	خیر	بلی	موضوعات
			<p>ایجاد شرایط و روند مناسب:</p> <p>۱- سلام و معرفی مناسب</p> <p>۲- ایجاد حریم مناسب (مثل بستن در)</p> <p>۳- تعیین علت مراجعه و هدف از انجام مصاحبه</p> <p>۴- ایجاد ارتباط مناسب و همدلی با بیمار</p> <p>۵- رفتار غیرکلامی مناسب</p>
			<p>جمع آوری اطلاعات:</p> <p>۱- بدست آوردن نظر بیمار</p> <p>۲- بدست آوردن شرایط روانی - اجتماعی بیمار</p> <p>۳- بدست آوردن درست پیشینه بیماری</p> <p>۴- بررسی روش زندگی و رفتارهای پرخطر</p> <p>۵- پرهیز از سؤالات خطا</p> <p>۶- استفاده صحیح از تکنیکهای مصاحبه</p> <p>۷- ایجاد فرصت مناسب برای صحبت بیمار</p>
			<p>دادن اطلاعات :</p> <p>۸- روشن کردن بیمار، در مورد اقدامات تشخیصی</p> <p>۹- دادن اطلاعات و آموزشهای لازم به بیمار</p> <p>۱۰- تشویق بیمار به پرسیدن پرسشهایش</p> <p>۱۱- ارائه توضیحات متناسب درک و نیاز بیمار</p> <p>۱۲- بررسی اقدامات آتی و لازم با بیمار(تا از انتقال کامل آنها به بیمار اطمینان حاصل گردد).</p>

فرم ارزشیابی حرفه ای

نام دانشجو:

رشته و ورودی:

محل کارآموزی:

پرستاتور مربوطه:

موضوعات	مشاهده نشد	زیر حد انتظار	در حد انتظار	بالتر از حد انتظار
<p>نوع دوستی:</p> <p>۱- نسبت به مشکلات بیمارش حساسیت نشان می دهد.</p> <p>۲- برای رفع مشکلات بیمارش تلاش نموده و وقت صرف می کند.</p> <p>۳- با بیمارش همدلی می کند و به خواسته اش اهمیت می دهد.</p> <p>۴- به خواسته بیمار اولویت می دهد نه به خواسته خودش.</p>				
<p>نگرش و اخلاق:</p> <p>۱- حریم بیمار را می شناسد و اصول رازداری حرفه ای را رعایت می کند.</p> <p>۲- به اختلافات فکری و فرهنگی در افراد احترام می گذارد.</p> <p>۳- ظاهر و پوشش وی مناسب است.</p> <p>۴- بخود مسلط است و قدرت تصمیم گیری دارد.</p> <p>۵- در انجام کارها پیشقدم و با انگیزه است.</p>				
<p>در انجام وظایف:</p> <p>۱- کارهای محوله را به درستی و کامل انجام می دهد.</p> <p>۲- گزارشات مناسب و کاملی از بیماران ارائه می کند.</p> <p>۳- در راندها و سمینارها بدرستی شرکت می کند.</p> <p>۴- در مورد ندانسته هایش برای یادگیری پیگیری می کند.</p> <p>۵- در نگارش پرونده ها بدرستی عمل می کند.</p>				
<p>در روابط با دیگران:</p> <p>۱- در تیم کاری ، همکاری مناسبی دارد و کار کردن با وی آسان است.</p> <p>۲- در برخورد با تنشها رفتار مناسبی دارد.</p> <p>۳- رعایت احترام و حریم دیگران را می کند.</p> <p>۴- بازخوردهای مثبت را می پذیرد.</p> <p>۵- بازخوردها باعث بهبود رفتار وی می شود.</p> <p>۶- در صورت اشتباه به فرد بالادست اطلاع می دهد.</p>				